

המלצות להנהלת בית הספר ולצוות החינוכי

חוק זכויות התלמיד אוסר באופן מפורש על אפליה על רקע נטייה מינית וזהות מגדרית. עם זאת, תלמידים להט"ב מתמודדים עם הטרדות ואלימות בשיעור גבוה במיוחד. מחקרי אקלים בית ספרי מישראל מראים כי תלמידים להט"ב סובלים מבריונות ואלימות בשיעור גבוה משמעותית מהאוכלוסייה הכללית. דוח אקלים (2021) מצא כי בחודש שקדם לסקר, מחצית מתלמידי תיכון להט"בים סבלו מאלימות מילולית - פי 3 יותר מהאוכלוסייה הכללית.¹ בקרב תלמידים על הקשת הטרגנסית, שיעור החשיפה לאלימות קשה גבוה פי שניים ושיעור החשיפה להטרדה או תקיפה מינית גבוה פי שלוש.² ממצאים נוספים:

75%

68%

48%

71%

מהתלמידים הטרגנסים לא יכלו להשתמש בשירותים ומתקנים מופרדים בהתאם לזהותם המגדרית⁶

מהתלמידים הטרגנסים לא יכלו להשתתף בפעילויות בהפרדה מגדרית, כמו שיעורי ספורט, לפי זהותם המגדרית⁵

מהתלמידים הטרגנסים נעדרו משיעורים בגלל תחושת חוסר ביטחון, 33% נעדרו מימי לימודים⁴

מהתלמידים הטרגנסים סובלים מהערות ובריונות על רקע זהותם המגדרית³

מסמך זה נכתב כדי לסייע למוסדות חינוך ליצור סביבה בית ספרית מכילה, בטוחה ותומכת ללהט"ב, כך שתלמידים להט"ב יוכלו לממש את זכותם לחינוך וזכותם לשוויון בחינוך - זכויות חוקתיות המחייבות את כלל מוסדות החינוך בישראל.⁷ ההמלצות שבמסמך מבוססות על המלצות של [UNESCO](#),⁸ פסיכולוגים חינוכיים⁹ וגופים מקצועיים,¹⁰ ועל מדיניות חינוכית אשר יושמה בהצלחה במקומות שונים בעולם.¹¹ מחקרים מראים כי מדיניות מכילה לתלמידים להט"ב משפרת את הסביבה החינוכית לטובת כלל התלמידים.¹²

מונחים

נטייה מינית וזהות מגדרית הם מאפיינים הקשורים לזהותו של אדם בדומה לדת, מוצא או שיוך אתני.

נטייה מינית מתייחסת ל"יכולתו של כל אדם לחוש משיכה רגשית, תחושות חיבה ומשיכה מינית עמוקות כלפי אנשים ממגדר אחר או מאותו מגדר או מיותר ממגדר אחד ולקיים עמם יחסים אינטימיים".¹³

זהות מגדרית פירושה "החוויה הפנימית והאישית של מגדר שכל אדם חש בתוך תוכו, ואשר עשויה להתאים או שלא להתאים למין שיוחס לו עם הולדתו, לרבות התחושה האישית של הגוף וביטויים אחרים של מגדר, כולל לבוש, דיבור וגינונים".¹⁴

הקשת הטרגנסית (להלן: טרגנסים) הוא מונח-על לתיאור אנשים שזהותם המגדרית אינה תואמת את המגדר אליו שויכו עם לידתם או שאינה תואמת הגדרות בינאריות של בן/בת, וכולל טרגנסים, א-בינארים ואינטרסקס.

הכשרות צוותי חינוך ויעוץ בבית הספר

הכשרות צוות בית הספר הן הבסיס ליצירת קהילה בית ספרית מכילה ובטוחה בה כל התלמידים והמורים זוכים ליחס מכבד ללא תלות בזהותם המינית והמגדרית והאופן שבו הם מבטאים אותה. יש לכלול בהכשרות ידע מבוסס מחקרית ממקורות אמינים בנושאים: נטייה מינית וזהות מגדרית בגיל הילדות והנעורים; שילוב ותמיכה בלהט"ב במסגרת החינוכית; זיהוי מצבי סיכון ייחודיים לנוער להט"ב ודרכי הטיפול המותאמות להם; התייחסות מפורטת לצרכים של ילדים ונוער טרנסי.

חינוך לסובלנות ומיגור אלימות

אקלים בית ספרי בו מורים ותלמידים מרגישים בטוחים לבטא את זהותם הוא התשתית לסביבה לימודית מיטיבה. כדי ליצור אקלים בית ספרי בטוח יש לאמץ מדיניות ברורה נגד בריונות ואלימות על רקע נטייה מינית וזהות מגדרית לצד צעדים למיגור דיעות קדומות ולטיפול פתיחות וקבלה של מגוון זהויות וביטויים מגדריים:

יש להטמיע תכנים הקשורים לנטייה מינית, זהות מגדרית וביטוי מגדרי בתוכניות הלימוד באופן תואם גיל ומונגש תרבותית. מומלץ לאתר נקודות כניסה לשילוב תכנים בתוכנית הלימודים, למשל, בשיעורי אזרחות, היסטוריה, ספרות, אמנות, חינוך מיני, וחינוך לסובלנות;

יש להנגיש מידע אמין ולא-שיפוטי על נטייה מינית וזהות מגדרית לתלמידים ולכלל קהילת בית הספר באמצעות סדנאות, הרצאות והשתלמויות לצוות החינוכי, לתלמידים ולהורים, וקמפיינים בשטח בית הספר בשיתוף עם ארגוני הקהילה הגאה;

יש לפרסם מדיניות ברורה נגד בריונות על רקע נטייה מינית וזהות מגדרית ולוודא כי היא נאכפת; מומלץ לשתף את קהילת בית הספר, ארגוני הורים, תלמידים וחברה אזרחית בעיצוב המדיניות.

ידע ושיח פתוח על נטייה מינית, זהות מגדרית וביטוי מגדרי תורמים למיגור דעות קדומות ולצמצום הטרדות ובריונות. אקלים בית ספרי בטוח ומכיל לתלמידים להט"ב מאפשר לתלמידים להשקיע בלמידה, טיפוח קשרים חברתיים ופיתוח כישורים ותחומי עניין. סביבה כזאת מיטיבה עם כלל התלמידים שכן היא מעודדת חשיבה מחוץ לסטריאוטיפים מגדריים ומעמיקה ערכים של סובלנות ופלורליזם.

כתובת לפניית בנושא נטייה מינית וזהות מגדרית

יש להביא לידיעת התלמידים, ההורים וצוות בית הספר כתובת אליה ניתן לפנות בכל שאלה או מצוקה הקשורה לנטייה מינית וזהות מגדרית. מומלץ למנות גורם מקצועי, כגון יועצת בית הספר, לתפקיד האחראית על זהות מגדרית ולהכשירה לתת מענה לפניית בנושא. ניתן להפוך את חדר היועצת למרחב בטוח לתלמידים להט"ב ולעודד פניות של תלמידים באמצעות הצגת דגל הגאווה והדגל הטרנסי, פוסטר ו/או חומרי הסברה בנושא. הגורם האחראי על מענה לפניית ידע להכווין פונים למקורות מידע אמינים וארגוני תמיכה בקהילה. רשימת הארגונים מופיעה בסוף המסמך.

תמיכה בתלמידים טרנסים

אישוש זהות מגדרית חיוני להתפתחות בריאה. יש לתמוך בביטוי מגדרי של תלמידים טרנסים וא-בינארים ולהשתמש בלשון פנייה ושם התואמים את זהותם. מחקרים מראים כי שימוש בלשון פנייה תואמת מגדר ובשם נבחר מפחית שיעורי דיכאון ואובדנות בקרב בני נוער טרנסים.¹⁵ יש לתמוך בביטוי מגדרי גם אם התלמיד לא הצהיר על זהותו בפני צוות בית הספר, ולכבד שם ולשון פנייה גם אם התלמיד לא שינה את שמו במסמכים רשמיים וגם אם טרם יצא מהארון בפני משפחתו. כדי להגן על פרטיות התלמיד, מומלץ כי מורה לתלמיד טרנס ישאל את התלמיד באופן פרטי כיצד לפנות אליו בבית הספר וכיצד להתייחס אליו בשיחות עם הוריו.

במידה ותלמיד מדווח על תוכניתו לעבור התאמה מגדרית - כלומר, לאמץ ביטויים מגדריים חיצוניים ולבקש כי יפנו אליו בלשון פניה ושם תואמים לזהותו - יש לתמוך בו ובמשפחתו ולתכנן איתם את התהליך בו ישתף את חבריו לכיתה. התהליך יעשה בהובלת התלמיד ועל-פי רצונותיו וצרכיו.

שמירה על פרטיות

אנשי צוות במסגרת החינוכית אינם רשאים לחשוף מידע אישי על ילד ללא הסכמה מפורשת של הילד עצמו. זכות התלמיד לפרטיות מוגנת על-פי חוק הגנת הפרטיות, חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, וחוק זכויות התלמיד. בכלל זה אין לחשוף בפני אף גורם מידע אישי של תלמידים, כולל: זהות מגדרית, סעיף המין והשם המופיעים במסמכים רשמיים.

התנהלות בית הספר מול הורי התלמיד

ילדים להט"בים שמשפחתם תומכת בהם נהנים מבריאות פיזית ונפשית טובה יותר מילדים שמשפחתם דחתה אותם בגלל נטייתם המינית או זהותם המגדרית.¹⁶ בית הספר יכול לתרום באופן משמעותי לקבלה של ילדים להט"ב על-ידי משפחותיהם באמצעות הנגשת ידע אמין על נטייה מינית וזהות מגדרית להורים, קמפיינים על סובלנות וקבלה של להט"ב, יידוע משפחות על הכתובת אליה ניתן לפנות עם שאלות ושיתוף משפחות בפעילויות בית ספריות בנושא.

בית הספר ממלא תפקיד קריטי בתמיכה בילדים המתמודדים עם דחייה או קשיים ביחסים עם משפחתם. במקרים אלה יש לסייע למשפחות בתהליך הקבלה של ילדיהם, לתווך את הידע המקצועי על חשיבות תמיכה משפחתית לבריאות והתפתחות הילד, להעמיד לרשות המשפחה את מערך היעוץ הפסיכולוגי-חינוכי של בית הספר וליידע אותם על מקורות תמיכה ומידע בקהילה הגאה. התקשורת מול ההורים תעשה רק בשיתוף הילד ובתיאום עמו. במידה והורי התלמיד מסרבים להכיר בזהותו, האחראי על נטייה מינית וזהות מגדרית בבית הספר יפנה לשפ"י להכוונה.

שיעורי ספורט ופעילות בית ספרית עם חלוקה מגדרית

שיעורי ספורט ופעילויות חברתיות חיוניים להתפתחות בריאה של ילדים ונוער, תורמים להישגים לימודיים ומשפיעים על מהלך החיים גם בבגרות. יש להבטיח כי פעילויות בחלוקה מגדרית נגישות לכל התלמידים וכי תלמידים טרנסים אינם מודרים מפעילויות כגון, שיעורי ספורט, נבחרות בית הספר, או טיול שנתי עם לינה בחדרים בהפרדה מגדרית. בפעילויות בהן יש הפרדה לפי מגדר, תלמידים טרנסים יצטרפו לקבוצה התואמת את זהותם המגדרית. במידה וישנן קבוצות מעורבות בנוסף לקבוצות ע"פ מגדר אין להגביל תלמידים טרנסים

לקבוצות המעורבות אלא לאפשר להם לבחור בין קבוצה מעורבת לבין קבוצה על-פי המגדר שלהם, בדיוק כמו לכל תלמיד. במידה ותלמידים טרנסים נמנעים מהשתתפות בשיעורי ספורט או בפעילות בית ספרית, יש לברר מולם את הקושי, לאתר את החסמים להשתלבותם ולפעול להסרתם.

שירותים, מלתחות ומתקנים ממוגדרים

לכל תלמיד יש זכות להשתמש בשירותים ומלתחות בטוחים ונגישים התואמים את זהותו המגדרית. אין להגביל תלמידים טרנסים לשירותים מעורבים (במידה וישנם) ויש לאפשר להם לבחור בין שירותים ע"פ מגדר לבין שירותים מעורבים, כמו לכל תלמיד אחר. באופן כללי, היכן שקיימים מתקנים ממוגדרים יש לאפשר לתלמידים טרנסים גישה למתקנים בהתאם לזהותם המגדרית.

מניעה מתלמיד מלהשתתף בפעילות בית ספרית היא אפליה אסורה על-פי חוק זכויות התלמיד התשס"א-2000.

אם נתקלת באפליה על רקע נטייה מינית או זהות מגדרית ניתן לקבל יעוץ משפטי!

[מרכז הפניות של המועצה לשלום הילד](#)
ניתן לפנות דרך [האתר](#)
במייל ncc@children.org.il
בטלפון 02-6780606

[הקליניקה למשפט ומדיניות חינוך](#), אוניברסיטת חיפה
ניתן לפנות דרך [האתר](#)
במייל edu_clinic@law.haifa.ac.il
או בטלפון 04-6647907, 04-8280725

חוקים ונהלים

[חוק זכויות התלמיד תשסא-2000](#)¹⁷

[קווים מנחים למתן תחושת מוגנות ומענה מיטיב לילדים ובני נוער להט"בים ולמשפחות הקשת במערכת החינוך](#), שירות פסיכולוגי ייעוצי, משרד החינוך, ספטמבר 2022¹⁸

חוזר מנכ"ל משרד החינוך בנושא [איסור אפליה מטעמים של נטייה מינית או זהות מגדרית](#)¹⁹

נוהל 90.1 של משרד הבריאות "הנגשה תרבותית של שירותי בריאות נפש לאנשים על הקשת הטרנסית" חוזר מנכ"ל משרד הבריאות האוסר על "טיפולים" להמרת נטייה מינית וזהות מגדרית²⁰

הוראת משרד החינוך מס' 0394 [אקלים חינוכי מיטבי והתמודדות מוסדות חינוך עם אירועי אלימות וסיכון](#)²¹
[החלטות ועדת חינוך והוועדה המיוחדת לזכויות הכנסת מתאריך 6.6.2023 בנושא מניעת פגיעה בילדים ונוער להט"ב](#)²²

ארגוני קהילה

ברית הלביות - ארגון של משפחות לילדות, ילדים ונוער טרנסג'נדר ומגוון מגדר. מטרת הארגון – להטמיע תמיכה ואישוש של ילדים טרנסג'נדרים בקרב משפחות, מסגרות מוסדיות, והחברה הישראלית כולה וכך – לדאוג לרווחתם.

ברית הלביות
אהבה שאינה חלוייה במגדר

מעברים לקשת הטרנסית - מרכז הידע הטרנסגי הגדול בישראל. הארגון פועל להעצמת הקשת הטרנסית באמצעות הנגשת מידע קריטי לאנשים על הקשת הטרנסית, בני משפחתם, ואנשי מקצוע המלווים אותם, והנגשת ידע אודות הקשת הטרנסית לאנשי טיפול, חינוך, בריאות, וקובעי מדיניות.

מערך עו"ס טרנס - מערך הסיוע ומיצוי הזכויות של מעברים לקשת הטרנסית בפיקוח ובתמיכת משרד הרווחה והביטחון החברתי.

פרויקט גילה להעצמה טרנסית - עמותה הפועלת לשינוי מציאות החיים של חברות וחברי הקהילה הטרנסית באמצעות העצמה אישית, בניית קהילה, תביעת זכויות ודרישת גישה למשאבים והזדמנויות.

המרכז הטרנסי - מרכז קהילתי המוקדש לקהילה הטרנסית. המרכז הטרנסי נותן מענה הוליסטי לקהילה ומהווה בית לפעילות קהילתית, חברתית ותרבותית, לצד מגוון שירותים פרטניים עבור אנשים על הקשת הטרנסית ובני/בנות משפחתם. המרכז מופעל על ידי פרויקט גילה להעצמה טרנסית והאגודה למען הלהט"ב, בתמיכת קרנות הביטוח הלאומי.

המרכז הטרנסי
מרכז הטרנסי

איגי - ארגון נוער גאה. המפעיל קבוצות חברתיות לנוער להט"בי כמו קבוצות ייעודיות לנוער טרנס.

איגי
ארגון נוער גאה

חושין - חינוך ושינוי - ארגון החינוך וההסברה של הקהילה הגאה. ניתן להזמין מחושין סדנאות לתלמידות ולצוותים חינוכיים כדי ללמוד עוד על הקהילה הלהט"בית והטרנסית בפרט.

חושין
חינוך ושינוי

תהלה - תמיכה בהורים ובבני משפחה של הקהילה הגאה. מפעילות קבוצות שעוזרות לבני משפחה המתמודדים עם קשיים בקבלת הזהות הלהט"בית של קרוביהם, וקו סיוע וקשב להורים ובני משפחה.

תהלה

¹ א. פזמוני-לוי, א. רוגל, וא. סנוף-פלפול, מחקר אקלים בית ספרי 2021: חוויות של תלמידות ותלמידים גאים בישראל. תל-אביב: מכון מגנוס הירשפלד, 2022.

² א. רוגל וא. פזמוני-לוי, מחקר אקלים בית ספרי: חוויות של תלמידות ותלמידים על הקשת הטרנסית בישראל. תל-אביב: מכון מגנוס הירשפלד, 2023.

³ מעברים לקשת הטרנסית, סקר טרנסג'נדרים/ות במערכת החינוך, 2016, https://www.maavarim.org/files/ugd/6d8b4a_4a67287fa3c24b529a6284fbcc489ef7.pdf

⁴ א. רוגל וא. פזמוני-לוי 2023.

⁵ שם.

⁶ שם.

⁷ בג"ץ 7426/08 טבקה משפט וצדק לעולי אתיופיה נ' שרת החינוך פ"ד סד(1) 820, (31.8.10).

⁸ UNESCO, Don't look away: no place for exclusion of LGBTI students, 2021,

<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000377361.locale=en>

⁹ APA. Supporting Transgender and Gender Diverse Students in Schools: Key Recommendations for School Administrators, 2015

<https://www.apa.org/pi/lgbt/programs/safe-supportive/lgbt/school-administrators.pdf>

¹⁰ APA RESOLUTION on Supporting Sexual/Gender Diverse Children and Adolescents in Schools, Feb. 2020,

<https://www.apa.org/about/policy/resolution-supporting-gender-diverse-children.pdf>; National Education Association Legal Guidance

on Transgender Students' Rights, 2018: <https://www.nea.org/resource-library/legal-guidance-transgender-students-rights>; National

Association of School Psychologists, 2002, Position Statement - Safe and Supportive Schools for Transgender and Gender Diverse

Students: <https://www.nasponline.org/x59940.xml>.

¹¹ ראן, לדוגמה:

Chief Rabbi Ephraim Mirvis. The Wellbeing of LGBT Pupils A Guide for Orthodox Jewish Schools, 2017, <https://chiefrabbi.org/wp-content/uploads/2018/09/The-Wellbeing-of-LGBT-Pupils-A-Guide-for-Orthodox-Jewish-Schools.pdf>;

GLSEN and The National Center for Transgender Equality (NCTE). Model School District Policy on Transgender and Gender Nonconforming Students, 2018,

https://transequality.org/sites/default/files/images/resources/trans_school_district_model_policy_FINAL.pdf;

US Department of Education. Supporting Transgender Youth in School, 2021, <https://www2.ed.gov/about/offices/list/ocr/docs/ed-factsheet-transgender-202106.pdf>

¹² Russell, S. T., et al., 2021, Promoting School Safety for LGBTQ and All Students. Policy Insights from the Behavioral and Brain

Sciences, 8(2), 160–166. <https://doi.org/10.1177/237273222111031938>

¹³ בית הדין הבינלאומי לצדק, עקרונות יוגיאקרטה – עקרונות בנוגע ליישום משפט זכויות האדם הבינלאומי ביחס לנטייה מינית וזהות מגדרית, מרץ 2007. <http://www.unhcr.org/refworld/docid/48244e602.html>

¹⁴ שם.

¹⁵ Russell S.T. et al. Chosen Name Use Is Linked to Reduced Depressive Symptoms, Suicidal Ideation, and Suicidal Behavior Among Transgender Youth. Journal of Adolescent Health 2018, 63(4), 503-505, <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2018.02.003>.

¹⁶ The Society for Adolescent Health and Medicine, Recommendations for Promoting the Health and Well-being of Sexual and Gender-diverse Adolescents Through Supportive Families and Affirming Support Networks, Journal of Adolescent Health 70.4, April 2022,

<https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2022.01.124>; Substance Abuse and Mental Health Services Administration. A Practitioner's

Resource Guide: Helping Families to Support Their LGBT Children. HHS Publication No. PEP14-LGBTKIDS. Rockville, MD: Substance

Abuse and Mental Health Services Administration, 2014,

<https://familyproject.sfsu.edu/sites/default/files/FamilySupportForLGBTChildrenGuidance.pdf>

¹⁷ https://www.nevo.co.il/law_html/law01/133m1_001.htm

¹⁸ https://meyda.education.gov.il/files/Shefi/miniutumeniatpgia/Mitve_Lahatab.pdf

¹⁹ <https://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Zchuyot/ChozreiMankal/IsurAflayaMitaameiNetiyaMinitZehutMigdarit>

²⁰ https://www.health.gov.il/hozer/mk03_2022.pdf

²¹ <https://apps.education.gov.il/mankal/horaa.aspx?siduri=492>

²² <https://main.knesset.gov.il/activity/committees/education/pages/committeedecisions.aspx?itemid=2206331>